

Σ Ε Λ Ε Ν Α

στα λημέρια του καπετάν-Μιχάλη

«Όμως στην κορφή της Σελένας βροντούσε ακόμα το τουφεκίδι, ο καπετάν Μιχάλης δεν παραδίνονταν, ακούγονταν οι τουφεκιάδες ίσα με την Πόλη κι ο Σουλτάνος φρένιαζε»...

--Νίκος Καζαντζάκης "Ο Καπετάν Μιχάλης"

Μαθητής ακόμα στο Γυμνάσιο άδραξα για πρώτη φορά εκείνο τον παλιό ωραίο τόμο με τον Καπετάν Μιχάλη του Νίκου Καζαντζάκη. Τι απόμεινε από κείνη τη θύμψη κι εκείνο το διάβασμα; Δυό πράγματα με είχαν ξεσηκώσει: Το ένα ήταν η νέα γλώσσα και το πρωτοποριακό ύφος του Κρητικού συγγραφέα και το δεύτερο, η δραματική περιπέτεια – στο τελευταίο μέρος του μυθιστορήματος – του καπετάν Μιχάλη, στην κορφή του άγνωστου βουνού της Σελένας. Οπου και κατατομήθηκε πολεμώντας για τη λευτεριά, με λύσσα κατά των διωκτών του Οθωμανών.

Ο τόπος εκείνος (η Σελένα) έμελλε να στοιχειώσει μέσα μου με ένα ακατάλυτο τρόπο και να με παρενοχλεί από καιρό σε καιρό, για να τον ταυτοποιήσω.

Ο μυθιστορηματικός χρόνος και η ιστορία του καπετάν Μιχάλη εκτυλίσσονται στα μαύρα χρόνια της τουρκικής κατοχής, εκεί λίγο μετά την τραγική ανατίναξη του Αρκαδίου (1866).

Ο Νίκος Καζαντζάκης ανέβηκε για πρώτη φορά στα μέρη της Σελένας και συγκεκριμένα στο χωριό **Κράσι** στα χρόνια της δεκαετίας του **1910**, οπότε άκουσε κι έμαθε για το βουνό, αλλά και την ιστορία του καπετάν Μιχάλη που κυνηγημένος πέρασε από το χωριό αυτό που

τώρα φιλοξενούσε τον Καζαντζάκη. Ο μεγάλος Ηρακλειώτης συγγραφέας είχε ερωτευθεί τη **Γαλάτεια Αλεξίου** που η οικογένειά της κατάγονταν από το Κράσι και πήγαινε ως εκεί οδηγούμενος από το πάθος του για τη Γαλάτεια. Εκεί γνώρισε και είδε το μεγαλύτερο πλατάνι της Κρήτης. Από τότε έγινε το αγαπημένο του στέκι. Κάτω από αυτό το πλατάνι έγραψε το μεγαλύτερο μέρος του καπετάν Μιχάλη του.

Κάποια μέρα ο Καζαντζάκης ρώτησε για το βουνό, τα μυστικά, τις δυσκολίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Οι Κρασιώτες του διαμήνυσαν ότι είναι δύσβατο βουνό, έχει αιχμηρά και απότομα βράχια και περάσματα, αλλά από την κορυφή του βλέπεις τα τρία τέταρτα της Κρήτης. Αυτό ήταν αρκετό για να εξαφθεί το ενδιαφέρον του, αλλά εκείνο που τον ώθησε στην ανακάλυψη της Σελένας ήταν η φυγή και η καταδίωξη, στα караούλια και στις δολίνες της, του καπετάν Μιχάλη.

Έτσι έβαλε στόχο ν' ανηφορίσει στο βουνό. Μίσθωσε ένα ζώο και με συντροφιά λίγους φίλους από το Κράσι πήρε το δύσβατο μονοπάτι για τα δύο οροπέδια της Σελένας. Λέω δυό γιατί ο πολύς κόσμος γνωρίζει μόνο το ένα που είναι και διάσημο. Το **Λασιθιώτικο οροπέδιο**. Το άλλο που είναι εντελώς άγνωστο, ακόμη και στους ορειβάτες, είναι το οροπέδιο του **Νήσιμου**.

Αυτά στη δεκαετία του 1910.

Ήναδιαβάζοντας λοιπόν τον καπετάν Μιχάλη, μου άνοιξε η όρεξη για το Κράσι και τη Σελένα. Δυό πράματα που ασφαλώς πάνε μαζί. Ετσι βάλαμε στόχο το βουνό και την περιοχή του.

Όταν επισκεφτήκαμε το Κράσι πριν λίγο καιρό, συναντήσαμε στην ιστορική πλατεία τα νέα παιδιά του χωριού που ανήκουν στον Πολιτιστικό Σύλλογο, και τα ρωτήσαμε για τις λεπτομέρειες και τα μυστικά του βουνού, την κατεύθυνση του μονοπατιού, αλλά και τις διαδρομές που αναπτύσσονται επάνω στη Σελένα.

Μας έδειξαν ένα δρόμο, αλλά καθώς ήταν ειλικρινείς, μας υπέδειξαν ότι είναι προτιμότερη η διαδρομή που ξεκινάει από το οροπέδιο του Λασιθίου, πίσω από το χωριό **Τζερμιάδο**.

Α! Μας έδωσαν και μια συμβουλή. Προσοχή, γιατί στα χρόνια της Κατοχής, γύρω από την κορφή, χαράχτηκε ναρκοπέδιο. Κι υπάρχουν πλήθος υπολείμματα οβίδων και πολεμικού υλικού...

Όμως δεν είχαν και πολλές ορειβατικές γνώσεις, ως φαίνεται, από τη μορφολογία της Σελένας και γι αυτό μας πρόέτρεψαν να ακολουθήσουμε ένα διαφορετικό μονοπάτι, πιο σίγουρο και ασφαλές, που οδηγεί στο μοναδικό **δάσος αριάς** που υπάρχει στην Κρήτη και που θεωρείται ενδημικό, το περίφημο δάσος των **Αζιλάκων**, στη βόρεια πλαγιά της Σελένας. Απαιτεί, μας είπαν, μια ώρα περπάτημα.

Το χωριό Κράσι που έγινε γνωστό από τον Καζατζάκη, γιατί ήταν το χωριό καταγωγής της πρώτης γυναίκας του, της Γαλάτειας, είναι σήμερα ένα όμορφο ορεινό θέρετρο, ελαφρά ξεκομμένο από την κύρια οδική αρτηρία που οδηγεί στο οροπέδιο του Λασιθίου, καθώς ξεκορμίζουμε από τον κεντρικό άξονα Ηρακλείου - Αγίου Νικολάου.

Βρίσκεται χωμένο στις δυτικές καταπράσινες πλαγιές των παρυφών της Σελένας και η πανέμορφη πλατεία του με το ιστορικό και μεγαλύτερο πλατάνι της Κρήτης, αλλά και την εκπληκτική μαρμαρίνη κρίνη της, αποτελεί ένα ζητούμενο για πολλούς από τους περιηγητές.

Η Σελένα, είναι ένα βουνό με έντονο

ασβεστολιθικό χαρακτήρα, γυμνό, πετρώδες, πολυκόρυφο και διαμελισμένο σε τρεις οριζόντιες κορυφοτομές που τέμνουν τη βόρεια ράχη του λασιθιώτικου οροπέδιου και σχηματίζουν το ένα από τα φυσικά τείχη που περιβάλλουν το πασίγνωστο οροπέδιο.

Τα χωριά που φωλιάζουν στις πλαγιές του είναι εκτός από το Κράσι, η **Λαγού**, το **Τζερμιάδο** και οι **Μέσα Ποτάμοι**. Από όλα αυτά τα χωριά σηματοδοτούνται ορειβατικές αναβάσεις στη Σελένα, με ποικιλία διαδρομών, ομορφιάς και ουστατικού γαιοστρώματος.

Η περιέργεια να βαδίσουμε επάνω στα κατάλευκα και επικίνδυνα βράχια της Σελένας, με

το ιστορικό του βουνού, που έτσι κι αλλιώς μας κυνηγούσε, σχετικά με τον πλασματικό μύθο που απέδωσε ο Νίκος Καζαντζάκης στο Καπετάν Μιχάλη του, μας όπλισε με το ιδιαίτερο κίνητρο να βρούμε την άκρη για την κορυφή του.

Ετσι στρατοπεδέψαμε αποβραδής στο πανέμορφο χωριουδάκι του Αβδού που βρίσκεται λίγο χαμηλότερα από το Κράσι και την άλλη μέρα το πρωί ανηφορίσαμε για το βουνό.

Το βράδι ωστόσο είχαμε δειπνήσει στην υπέροχη πλατεία του Αβδού, με χοχλιούς, ωμές φέτες από αγκινάρες, κουτσουρολιές και μυζηθροπιτάκια που μας κέρασε, με ένα τηλεφώνό του από το Βόλο, στον ταβερνιάρη της πλατείας, ο οικοδεσπότης μας στο Αβδού, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας **Νίκος Χανιωτάκης**.

Ο τελευταίος μας είχε φιλικά παραχωρήσει το υπέροχο πέτρινο σπίτι του στο Αβδού και μας υπέδειξε να κάνουμε ένα περίπατο για να ανακαλύψουμε τα κρυμμένα μυστικά του πατρικού του χωριού. Και πράγματι περπατώντας στα εντυπωσιακά σοκάκια του Αβδού διαπιστώσαμε ότι κάθε σπίτι του, σχεδόν, διέθετε κι από μια περίτεχνη καλλιτεχνική πινακίδα με το είδος του επαγγέλματος που είχε ασκηθεί, καθώς και το όνομα του επαγγελματία, αλλά και τα χρόνια

διαγούμισαν την περιοχική κι ύστερα προωθηθήκαμε ως το **Τζερμιάδο**, το κεφαλοχώρι του Λασιθίου.

Πίσω από τη Κέντρο Υγείας φεύγει ένας τσιμενταρισμένος δρόμος που ανηφορίζει για το εκκλησιδάκι του λόφου, τον **Σταυρό**.

Ακολουθώντας το δρομάκι αυτό φτάσαμε ύστερα από τρία χιλιόμετρα σε μία πρόχειρη περιφραγμένη στάνη, από όπου φάνηκε ολόκληρη η κατατομή της Σελένας, με τις διάχυτες

που είχε λειτουργήσει. Έτσι είδαμε το Μουνουχιστήριο του χωριού, το Βατευτήριο, τη Φάμπρικα, το σπίτι του Κυρατζή, το Καπνοπωλείο, το Πεταλωτήριο, το Ξυλουργείο, το Τενεκετζίδικο και πλήθος άλλα παλιά μαγαζιά και μικρές επιχειρήσεις που άνησαν στο χωριό, στις αρχές και τα μέσα του προηγούμενου αιώνα. Σε πολλά παλιά σπίτια επίσης παρατηρήσαμε στην τοικοδομή τους να έχουν σφηνωθεί μπάλες από μπαρούτι.

Την άλλη μέρα το πρωί, μια υπέροχη σιτινήν μαγιάτικη μέρα, την ιδανικότερη μέρα του χρόνου, εγερθήκαμε κι ανηφορίσαμε κατά το Κράσι. Δε βρήκαμε τα παιδιά του χωριού, μήτε τον Κρασσιώρη τον χοντρομπαλά, γι αυτό και πήραμε αμέσως το δρόμο για το λασιθιώτικο οροπέδιο.

Μόλις πιάσαμε τον αυχένα με τους ερειπωμένους ανεμόμυλους αποκαλύφθηκε το υπερθέμα της **Δίκτης**, με τις κατάλευκες "καταχυτές λουρίδες, τα πετρωμένα χιόνια", τα ανθισμένα περβόλια του οροπέδιου, το φυσικό τείχος του και τα σκορπισμένα μικροχωριά του ολόγυρα από τον μαστουρωμένο κάμπο.

Κατηφορίσαμε ως τη Λαγού, σταματήσαμε στο παλιό Καφενείο του χωριού με το υπερήλικο ζευγάρι των Κρητικών που κάθε μέρα προσφέρουν αυγά και άγρια χόρτα στους περαστικούς, αλλά κι αναθιβάνουν όμορφες ιστορίες από τον κάμπο και τις πολυποίικλες ταραχές που

κορυφώσεις, τα μικρά της οροπέδια και τις γυμνές εκτυφλωτικές πλαγιές. Ανάρια πυργώνονταν κι όλες οι άλλες γυροκορφές, η Δίκη με τις δυό κορυφές της, το **Σπαθί** (2.148 μ.) και το **Λάζαρο** (2.085 μ.), το **Καθαρό** ή **Τζίζη** (1.663 μ.), η **Τούμπα** (1.538 μ.) κι ο **Αφέντης** (1.578 μ.)

Το σημείο αυτό είναι σηματοδοτημένο ως η απαρχή της μακρύτερης αλλά και ομορφότερης ορειβατικής διαδρομής για την κορυφή της Σελένας.

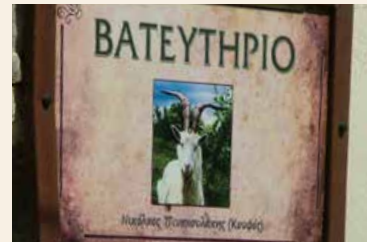
Στα δυτικά απλώνονταν το μικρούλι αλλά πανέμορφο οροπεδιάκι του Νήσιμου, πάνω από το οποίο δέσποζε ο αρχαίος μινωϊκός οικισμός του **Καρφιού** και στην άκρη του ο υπέροχος ναΐσκος της **Αγίας Αριάδνης**. Πάνω από το μικρό αυτό οροπέδιο άρχιζε και η τυφλή ανάβαση του κυνηγημένου καπετάν Μιχάλη, από ένα "κρυφό μονοπάτι", όπως περιγράφει στο ομώνυμο έργο του ο Καζαντζάκης.

Εμείς θ' ακολουθήσουμε τη δική μας πορεία κι ύστερα θα επιχειρήσουμε αντίστροφη κατάβαση, από την άλλη πλευρά της Σελένας (τη δυτική) μέσα από το οροπέδιο του Νήσιμου.

Το οροπέδιο του Λασιθίου είναι τειχογυρισμένο από πυργωμένα μπεντένια, με τα βουνά που το τριγυρίζουν σα θεριά να υψώνονται απότομα και να σκεπάζουν με τις αέρινες φτερούγες τους τον κατακλιόμενο κάμπο. Αυτή

την πρώτη κατάφωτη εικόνα της διαδρομής μας δε θα τη χάσουμε ποτέ. Θα μας συνοδεύει σε όλη μας την πορεία, αλλά με διαφορετικές εικονικές λειτουργίες και εκφάνσεις.

Ανοίγουμε τη σφραγισμένη συρματοπόρτα που ασφαλίζει τα κοπάδια του μαντριού κι αρχίζουμε τη διάσχιση ενός πολύ δύσβατου και πετρώδους τμήματος που είναι διάσπαρτο από κοφτά, φυτευτά, βλογοκομμένα κοτρώνια κι αλύγιστες σιδερόπετρες.

Απάνω από το βλέμμα μας με ανάριο γλυκό φως απλώνει τα λινομέταξα σεντόνια της, η τρικέφαλη Σελένα, ολόγυμνη, πανώρια, σα φλογισμένη θεά που την έκανε χυτή σα λαμπάδα η κάτασπρη μέρα κι ο λείος φεγγαβόλος κορμός της.

Κατάκορφα πια η πυροβολαρχία του μαγιατίκου ήλιου σε συμπαιγνία με τη βουνίσιαν αύρα μας αυγατίζει τη χαρά κι η δρομή μας παίρνει ένα αλλιώτικο τέμπο, φορτωμένο ευλογίες και λιόχαρα στρωσίδια, από αυτά που δεν συναντούμε καθεμέρα στα βουνά.

Πήραμε το βραχοδρόμι που κατά διαστήματα ήταν κοκκινισμένο από αραιά σημάδια. Πατούσαμε με προσοχή, γιατί κάθε πάτημα ενείχε κινδύνους κι έκρυβε παγίδες να βουλιάξουμε στις σχισμές και στα σαρίδια. Αφού ξεκαμπίσαμε κομμάτι, τα σημάδια μας έστειλαν μέσα σε μια χαμηλή λαγκαδιά που παρέκαμπτε τα λοφοκύματα της βραχοσειράς. Γκρεμόχορτα, φρύγανα κι αρίδια ξεφύτρωναν, μες απ' τις πέτρινες ρίζες και τα στρειδόκορφα βράχια και κάπου ανάμεσά τους τίνιζαν ολόξανθο άσπρημα οι αγριογορτσιές και τα πρινάρια με τα δριμιά τους φυλλώματα.

Η στράτα μας δεν ήταν ήπια μίτε καλοστρωμένη γι αυτό κι ο νους μας ήταν στρωμένος στην άγρια κι άφιλη γης που μάτωνε τη σκέψη και το βήμα μας.

Περπατώντας στα σοκάκια του Αβδού διαπιστώσαμε ότι σχεδόν κάθε σπίτι διαθέτετε κι από μια περίτεχνη καλλιτεχνική πινακίδα με το είδος του επαγγέλματος που είχε ασκηθεί, το όνομα του επαγγελματία αλλά και τα χρόνια που είχε λειτουργήσει. Ετσι είδαμε το Μουνουχιστήριο του χωριού, το Βατευτήριο, τη Φάμπρικα, το σπίτι του Κυρατζή, το Καπνοπωλείο, το Πεταλωτήριο, το Ξυλουργείο, το Τενεκετζίδικο και πλήθος άλλα παλιά μαγαζιά.

Βαδίζαμε ωστόσο κάτω από ένα ολόδροσο

αεράκι, μα και πάνω σε μια θάλασσα από αφρισμένα βράχια που έτριζε σα μανιασμένη. Μερικές φορές ανεβοκατεβήκαμε πλαγιές και βραχόλοφους, ωστόσο πέσαμε σε ένα συρτό λαγκάδι από πανέμορφα πουρνάρια και λίγες χαρουπιές που ήταν φυτρωμένα μονάχα μέσα σε αυτό το σχίσμα. Απέξω του κυμάτιζε σπειρωτός ο βραχόσπαρτος κήπος.

Ετούτο το αρσενικό μονοπάτι, που δεν είναι για πολλούς, επήρε ο καπετάν Μιχάλης και κορφώθηκε στη Σελένα. Κι από κει πάνω, τις θεϊκές εκείνες βίγλες και τα καραούλια της τηρούσε τους σκλάβους, τους κάμπους και τις θάλασσες αναπνέοντας τον αέρα της ελευθερίας. Ξοπίσω του, εκατόν τόσα χρόνια μετά, σερνόμαστε τώρα κι εμείς, ακολουθώντας τη μοίρα των Βασανισμένων και σκλαβωμένων Κρητικών που σήκωσαν μπαϊράκι στον Τούρκο κι ήρθαν εδώ πάνω, απροσκύνητοι, για να τραγουδήσουν:

**Πότε θα κάμει ξαστεριά,
πότε θα φλεβαρίσει
ωχού, πότε θα φλεβαρίσει
να πάρω το τουφέκι μου...**

Κάμαμε καμιάν ώρα περίπου όταν, διαβαί-

νοντας μισόλοφα, γερτές πλαγιές και χαλικισμένα βουνοπλαγιά, καθώς και μικροδιάσελα, αντικρίσαμε δυό φοβερά μπητάτα στην κορφογραμμή του τελευταίου λόφου. Στέκουνταν σα δίδυμα κοκόρια, με τα ολοπέτρινα λοφία τους στυλωμένα στον γαλανόφορτο ουρανό. Αφήσαμε τα κόκκινα σημάδια που τραβερσάριζαν το λόφο χαμηλότερα και πήραμε την ανοδική κλίση ανάμεσα από τα κοτρώνια και τους λιθόσπαρτους βράχους προς την κορφή. Μπητάτα ήτανε ή ανεμόμυλοι ετούτα τα δυό κορφωμένα λιθόχτιστα κονάκια; Εδώ κόνευαν χρόνια και χρόνια βοσκοί και μυλωνάδες. Αλεθαν στην κόψη του αέρα κι ύστερα διάνευαν για την κορφή της Σελένας ή κατηφόριζαν για τους Μέσα Ποτάμους που ξεπόρισαν αιφνιδιαστικά στη ρίζα της γυμνής πλαγιάς, ολόχαροι, καταπράσινοι, ζουφωμένοι σε μιαν απανεμιά της χαράδρας που κοίταζε ανατολικά, κατά το Μεραμπέλο.

Θέση στρατηγική ετούτη, μα πιο στρατηγική και προνομιούχοι ετούτοι οι δυο αέρινοι κι ολοπέτρινοι πολέμαρχοι πύργοι που κανοναρχούσαν στο λασιθιώτικο σύμπαν, κάτω από τις ασάλινες αναλαμπές της χιονισμένης Δίκτης.

Φτάσαμε πια στο μεγάλο διάσελο, το ηρωικό μείνταμι της Σελένας που συνδέει τους Μέσα Ποτάμους με το οροπέδιο του Νήσιμου και τα βοσκοτόπια του. Εδωνά 'πό κάτω, μες στη γαλάζια σκέπη του τυλιγμένος, γαλαζόφεγγε το φαρδύ του τρούλο κι ο Τίμιος Σταυρός των Ποτάμων. Ένα κοπάδι στάλιαζε στις κονταυλές των ίσκιων του. Και βαθιά στο λαγκάδι της ρεματιάς, που ξεκινούσε αποδώ κάμω, οι φλογισμένες στέγες των Ποταμίτικων σπιτιών, λαχταριστές, ολοπόρφυρες, ζωδότερες.

Κάμαμε μία στάση να αναμετρηθούμε με τον χρόνο, το άφθαστο κι έξοχο τοπίο και την τραχηλιά του βουνού. Απέναντί μας αχνιστό τρεμπαιζε το ολάνθιστο μονοπάτι της Σελένας. Φαινόταν πια καθαρά από μακριά η φιδίσια δρομή

Η στράτα μας δεν ήταν ήπια μήτε καλοστρωμένη γι αυτό κι ο νους μας ήταν στρωμένος στην άγρια κι άφιλη γης που μάτωνα τη σκέψη και το βήμα μας.

του, το τυλιγάδι που έπλεκε απάνω στο άσπρο φαντό του Βουνού.

Μόνο που σαν μια κυματιστή κορδέλα ανηφόριζε στον ουρανό με τρεις αλληπάλληλους σηματορούς - κορφοδείχτες. Από την άλλη μεριά, τη δυτική, σταθερή επλάνιζε τη ράχη της η λάκα και το κρυφό λημέρι του καπετάν Μιχάλη. Ήταν τα μέρη του Καρφιού, το Κράσι κι η πλαγιά του Αζιλακόδασου. Η κατεύθυνση του Μεγάλου Κάστρου, του Ηράκλειου δηλαδή, απόπου ανέβαιναν, τότες, τούρκοι και ρωμιοί.

Κατηφορίσαμε λίγο προς το μείντάνι, περάσαμε το σέλωμα του Βουνού και καρφωθήκαμε στην αντικρινή πλαγιά. Το μονοπάτι γινότανε ευδιάκριτο, καλοδεχούμενο και συντροφιαστό. Πελώρια σταμπωτά σημάδια επάνω στις λιθόπλακες μας συνόδευαν κάθε τόσο. Ήταν σοφή, μελετημένη και χαρούμενη ετούτη η στράτα, καμιά σχέση δεν είχε με τη βραχόσπαρτη πορεία της προηγούμενης ώρας. Τ' αγριολούλουδα πύκνωναν ολομπροστά μας, ασφοδελοί και έρωντες, καμπανούλες, λαδανιές, θούμοι και μάρδες ανθισμένοι.

Μα την παράσταση άρχισε να την κλέβει ένας άλλος ξαφνικός επισκέπτης, που τον ακολουθούσαν καταπόδι, ή μάλλον καταφτερό, τρεις ακόμη συνοδοί του, θρυλικόι, εξωμάχοι σταυραϊτοί. Ήταν δυό ζευγάρια όρνιων ή γυπαετών που άρχισαν το κοντοβόλι γυροπετώντας λεβέντικα επάνω από τα κεφάλια μας. Εκαμαν κύκλους και εφορμήσεις κι ύστερα πούχαζαν και πλανάρανε αγάλια — αγάλια ασφαλείς, κορδωμένοι, στα μεσόσκαλα του ουράνιου χάους, προστάτες και νομείς του παραδείσιου γαλαξία.

Μας έτρωγε η ζήλεια! Το αργόπλευστο πέταμά τους μας κράτησε συντροφιά όλη την ώρα της ανάβασης. Με ρωτούσε κάθε τόσο ο Μάνθος, ο συνοδοιπόρος μου:

“Μα, τι θέλουμε να πουν και μας γυροφέρνουν τόσο επίμονα;”

“Ε! Θάχουν κι αυτοί το λόγο τους, το δικό τους στοχασμό: Ή θέλουν να μας δείξουν

Εκαμαν κύκλους και εφορμήσεις κι ύστερα πούχαζαν και πλανάρανε αγάλια — αγάλια ασφαλείς, κορδωμένοι, στα μεσόσκαλα του ουράνιου χάους, προστάτες και νομείς του παραδείσιου γαλαξία.

την περηφάνεια και την ανωτερότητα τους ή μας ακολουθούν περιέργοι για να δουν τι θα κάνουμε. Ίσως και να ενοχλούνται από τη διάσπαση των ...γραμμών τους..." *

Τα όρνια άλλοτε μας άφηναν και χάνονταν πίσω από τις τρεις κορφές ή χαμηλοπετούσαν κι εμφανίζονταν αιφνιδιαστικά από τα βουνοπλάγια.

"Τέτοιο πετούμενο γιορτάσι δεν έχω ξανατύχει", λέω του Μάνθου.

Αλλά σύντομα αποξεκάσαμε τα όρνια, αφού πάνωθ'ε μας ξεπρόβαλε η πρώτη κορφούλα. Η δεύτερη φαινόταν λυγερή από το πλάϊ. Κι η τρίτη η πιο τρανή, στα 1.558 μέτρα, διάνευε στο πιο ψηλό μείντάνι τ' ουρανού. Χάρμα ήτανε ετούτη η ανάβαση. Με τις τρεις διαδοχικές κορφές να πεταρίζουν μπρος στα μάτια μας και να μας κρυφογελάνε. Λένε δε ότι αυτές οι τρεις κορφές της Σελένας είναι οι τρεις στοιχειωμένοι καπετάνιοι του απελευθερωτικού αγώνα.

Το λημέρι του καπετάν Μιχάλη, με τα θρυλικά του πετροκάλυβα, δε φαινότανε ακόμα. Ωστόσο οι ξερές βλογιοκομμένες πλαγιές κι όλες οι τεμαχιστές κορφογραμμές έπαιρναν σάρκα και οστά. Αφηναν τη σάρκα στα ριζά, όπου φώλιαζαν ακόμα οι χιονούρες και δείχνανε μονάχα τα ραχοκόκαλά τους και τις λεπτές στήλες των κατάλευκων σπονδύλων τους. Περιέργη, μα τω θεώ, ετούτη η σύνθεση κι η βουνίσια κατατομή, γιομάτη πέτρα και πάλι πέτρα, ανάρικτη και σαθρή.

Περάσαμε και τη δεύτερη κορφούλα και βρεθήκαμε κάτω ακριβώς από την ποδιά της Σελένας.

Ήταν μια μέρα πριν απ' τη μαγιάτικη πανσέ-

ληνο και η δωρική "σελάνα" σκούντριζε τα βουνά της Θρυπητής, πίσω από το έσοχα διάσελο της Σελένας, ανοίγοντας τη φωτεινή βεντάλια της και πάνω από το γαλαζοπράσινο στέμμα του Κρητικού πέλαγου.

Αυτή η εικόνα εμπότισε τον κάδο της φαντασίας μας με πύρινα χρώματα και ανέκλυτες μνήμες. Όμως ακόμα δεν είχαμε πατήσει την κορφή κι ούτε είχαμε κοιτάξει πίσω μας. Γιατί όταν γυρίσαμε το κεφάλι και το βλέμμα κατά το οροπέδιο η σύνολη εικόνα μας τίναξε στα ουράνια. Ένα ολόλαμπρο

φλογάτο περιβόλι, με κίτρινα και πράσινα θειούχα κηπάρια, τεμαχιστά, γωνιασμένα, κείτονταν στα πόδια του βλέματος κι από πάνω τους οι ραβδωτές κατακόρυφες χιονούρες που τεμάχιζαν το γερό βαρβάτο κορμί της Δίκτης κι ακόμη η πρασινωπή λίμνη κάτωθ'ε της φιλοτεχνούσαν ένα πίνακα ολότελα ελληνικό, δίκως ψήγμα σφάλματος, υπερβολής ή προσποίησης. Ένα υπερθέαμα που ζήλεψε ασφαλώς ο γιος του Κρόνου (όπως ο μύθος ήθελε να το ζηλέψει), για νάρθει εδώ πέρα

Αυτή η εικόνα εμπότισε τον κάδο της φαντασίας μας με πύρινα χρώματα και ανέκλυτες μνήμες. Όμως ακόμα δεν είχαμε πατήσει την κορφή κι ούτε είχαμε κοιτάξει πίσω μας. Γιατί όταν γυρίσαμε το κεφάλι και το βλέμμα κατά το οροπέδιο η σύνολη εικόνα μας τίναξε στα ουράνια.

να θραφεί, να παίξει, να γελάσει και να πει το γάλα της αφθονίας και της χαράς από τις κούπες της Αμάλθειας.

Πιάσαμε κορυφή στις δυόμισι ώρες περίπου. Μα η κορυφή δεν ήταν άλλη από την κορυφαία στιγμή του χρόνου, του μέτρου και του μόχθου που μας έφερε και μας ακούμπησε, όχι στα ουράνια, μα στα θεμέλια της αληθινής ψυχικής ευδαιμονίας.

Υστερα αλλάξαμε καρπούλι. Σβαρνίσαμε το βλέμμα κατά το βορρά. Αλώνιζε πέρα μακριά το πέλαγο, γαλαζόμαυρο, γλυκόπιτο, βαρβάτο κι αυτό. Κι από κάτω μας σπιθίριζε το κατάμαυρο πηχτό δάσος των αζιλάκων, αυτής της μοναδικής ποιικιλίας βελανιδιών που δασώνει στη ράχη της Σελένας. Και πίσω από την Κρασιώτικη ράχη που ανέβαινε μεθυστική, πνιγμένη στην γκρίζα αερόπετρα, τρεμπόπαιζαν τα **Μάλλια**, η **Σταλίδα** κι η **Χερσόνησος**. Και στο βάθος αστρόφεγγε το **Μεγάλο Κάστρο**. Κι αντίκρου του, απέναντί μας δηλαδή, μέσα στην κοσμοχαλασιά των οπτικών παραλογισμών και των διάχυτων εντυπώσεων, κοχλάκιζε ανάρια, σα χταπόδι, (κι όχι σα κελώνα, όπως περιγράφει ο Νίκος Καζαντζάκης), το ερμονήσι, ο **Δίας** (η **Ντία**, όπως τη λέει).

Υστερα κι απ' το μεθύσι αυτό πατώσαμε το νου και τη ματιά μας κάτω στη γης. Στην πέτρα και στο λυγμό του ανθρώπου. Στον άλλο παραλογισμό και στη μέθη του ανθρώπινου χαλασμού και του αλόγιστου χαμού: Του γεροπόλεμου.

Εδώ πίσω από τα πέτρινα ταμπούρια και τα μαρμαρένια αλώνια της Σελένας, όπου σφάχτηκε σαν αρνί ο καπετάν Μιχάλης κι όλη η κομπανία του για ένα φιλότιμο κρητικής λεβεντιάς και μια λαχτάρα ελευθερίας κι αδούλωτης συνείδησης, από αυτά που συναντάς ακόμη και σήμερα στην Κρήτη.

Υστερα κι απ' το μεθύσι αυτό πατώσαμε το νου και τη ματιά μας κάτω στη γης. Στην πέτρα και στο λυγμό του ανθρώπου. Στον άλλο παραλογισμό και στη μέθη του ανθρώπινου χαλασμού και του αλόγιστου χαμού: Του γεροπόλεμου.

Εδώ που τώρα ξεφυτρώνουν συρματοπλέγματα και σκουριασμένα απομεινάρια όπλων, οβίδων και τενεκέδων Πού;

Εδώ που τώρα ξεφυτρώνουν συρματοπλέγματα και σκουριασμένα απομεινάρια όπλων, οβίδων και τενεκέδων Πού;

Εδώ πάνω στην κορυφαία επωδό της ζωής και της ευλογίας.

Εδώ που οι έμποροι των καμμών κι οι απόγονοι του Λάμαχου χρηματοδότησαν την καταχνιά και την απελπισία, όπλισαν τη Σελένα με το βλογιοκομμένο τους ζωνάρι κι αράδιασαν κουφάρια, ανόητους στόχους και θανάτους. Περιέζωσαν οι πολεμοκάπηλοι το άγιο βουνό με τη βιομηχανική τους χολή, φωτιά κι ατσάλι δηλαδή, στρατολόγησαν αθώους και τους έριξαν στα αγγελικά

τάρταρα για να τους τάξουν, τι; Ελπίζοντας σε τι;

Μια πανάρχαια πίκρα γέμισε τα σπλάχνα μας κοιτάζοντας όλα τούτα τα λερά και βορβορώδη λείψανα που κρύβονταν καλά κάτω από τις άγιες πέτρες.

Ψάξαμε ύστερα τις υπόγειες στοές και τα λαγούμια, πάνω σε τούτες τις αίτοφωλιές, μήπως και βρούμε κάποιο χνάρι, κάποια σταλαματιά ονειρού ή ένα βόλι ελευθερίας από τη χέρα ή την ψυχή του καπετάν Μιχάλη και του ανεψιού του, του Κοσμά. Μπα, τίποτα! Μονάχα ταμπούρια, πολυβολεία, πέτρες σαθρές, ανάσκελα κορμιά και κάποιες ανάσες ψυχών που τριγυρίζουν εδώ πάνω, απορημένες για το μεγάλο Γιατί...

Σημείωση: Η κορυφή της Σελένας, εκτός από το θρύλο της θυσίας του καπετάν Μιχάλη, υπήρξε και θέατρο μιας παράλογης σηματοδούρας που στόχευσε η πολεμική μηχανή στα χρόνια της Κατοχής και του Εμφύλιου...

ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΝΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

και μέσα της η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΙΣ ΩΡΑΙΟΤΕΡΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

Τώρα με την πρωτοποριακή τεχνική του *Ακρυθικού Γυαλιού** τα χρώματα της Ελλάδας διατηρούνται παντοτινά. Διακοσμήστε τον χώρο σας και χαρίστε σ' αυτούς που αγαπάτε την ωραιότερη Ελλάδα με συλλεκτικά θέματα, που 15 χρόνια τώρα ανακαλύπτει και φωτογραφίζει το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ. Πλούσιο φωτογραφικό υλικό για τις επιθυγές σας θα βρείτε στα τεύχη του Ελλ. Πανοράματος και στην ιστοσελίδα μας, www.panoramiko.com

Οι διαστάσεις των έργων είναι
15 X 20 εκ. Τιμή: 35€
20 X 30 εκ. Τιμή: 60€
30 X 42 εκ. Τιμή: 100€
42 X 60 εκ. Τιμή: 190€
60 X 84 εκ. Τιμή: 310€

Το πάχος της πρώτης διάστασης 15 X 20 είναι 23 χιλ. ενώ των υπολοίπων είναι 13 χιλ. Στις παραπάνω τιμές περιλαμβάνεται ΦΠΑ 23%, έξοδα συσκευασίας, αποστολής και ο μηχανισμός ανάρτησης.

Πέραν της εκτύπωσης σε ακρυθικό γυαλί, έχουμε την δυνατότητα να εκτυπώσουμε τα θέματά σας σε καμβά άριστης ποιότητας και σε χαρτί.

*Είναι η απευθείας εφαρμογή εκτυπωμένης φωτογραφίας σε PLEXIGLASS με επικάλυψη ειδικού φιλμ, που αποφεύγει τις φουσάλλιδες αέρα και επιτυγχάνει αεροστεγή κατασκευή με χρώματα ζωηρά.